

N:o 5.

Ank. till Riksd. kansli den 16 mars 1888, kl. 12 midd.

Första Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 1, i anledning af väckt motion om åtgärders vidtagande för att Norges hela försvarsstyrka må kunna af konungen användas äfven inom Sveriges gränser.

Uti en hos Första Kammaren väckt, till utskottet hänvisad motion, n:o 45, har herr *Nyström*, under åberopande af hvad han uti särskild motion (n:o 43) om stärkandet af vårt försvar mot norr anförde och då, enligt hans åsigt, Sverige kan få krig förr för Norges än för egen skull, föreslagit:

»att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes genom norska regeringen söka få stortinget att ställa sin hela försvarsstyrka, och icke blott en ringa del, till konungens förfogande äfven inom Sveriges gränser, likasom Sverige gör med hela sin styrka inom Norges.»

Fullt erkännande det beaktansvärda, som ofvan åberopade motion, n:o 43, innehåller, med afseende å otillräckligheten af Sveriges försvar mot norr, tillkommer det ej utskottet att derom närmare yttra sig, då ifrågasvarande motion är till annat utskotts handläggning öfverlemnad. Hvad åter den här föreliggande motionen beträffar, hvaröfver utskottet nu har att uttala sig, åsyftar den att vinna rättelse i ett allmänt erkänt missförhållande och uppnå ett mål af stor betydelse för de förenade rikenas försvar. Mot tanken, som ligger till grund för motionen, bör således intet vara att invända, men så mycket mer mot den föreslagna vägen till målets vinnande.

Bih. till Riksd. Prot. 1888. 8 Saml. 2 Afd. 1 Band. 3 Häft.

Hvad motionären i främsta rummet åsyftar, är en ändring i § 25 af konungariket Norges grundlag. Sista punkten i denna § lyder nemligen som följer: »Landværet og de øvrige Norske Tropper, som ikke til Linie-Tropper kunne henregnes, maae aldrig bruges udenfor Norges Grændser.»

Rättmätigheten af den önskan, att Norges stridskrafter måtte, lika väl som Sveriges, utan inskränkning af ett grundlagsbud, kunna användas inom de förenade rikena hvarhelst faran hotar, borde af ingen kunna bestridas. Detta har äfven ständigt från svensk sida framhållits i tal och skrift, icke minst under de senast förflutna åren, då en förnyad anledning dertill gifvits genom den norska värnpligtslagen af 16 juni 1885, hvilken, som bekant, nedsatt de till linien hörande åldersklasserna från sju till fem, och följaktligen i samma förhållande minskat den truppstyrka, som för det gemensamma försvaret får inom Sveriges gränser användas.

Frågan har, ehuru förgäfvets, varit behandlad af svensk-norska unionskomitéer och något tvifvel läser ej kunna hysas att den hädanefter som hittills skall af Kongl. Maj:ts regering beaktas och kraftigt framhållas, särdeles vid de tillfällen då ändringar i föreningsvilkoren ifrågasättas, eller då yrkande från norsk sida göres på fullständig likställighet i rättigheter, hvilket uppenbart måste förutsätta en lika fullständig likställighet i alla afseenden, äfven hvad skyldigheter beträffar.

Betraktas den underdåniga skrifvelse, motionären påyrkar, i egenskap af en uppmaning till svenska regeringen, är den följaktligen öfverflödig. Betraktas den åter såsom innebärande en påtryckning, hvarigenom norska regeringen och stortinget skulle förmås vittaga en vigtig förändring i landets grundlag, kan den befaras förorsaka mer skada än gagn, genom att i Norge väcka obehagliga känslor, och sålunda motverka uppnåendet af det mål man eftersträfvat.

Hvarje nation är och bör nemligen vara ytterst ömtålig om sitt lands grundlagar, hvilka ett sjelfständigt och frihetsälskande folk önskar se fridlysta för andras inblandning. Det kunde följaktligen lätt inträffa, att missnöje från norsk sida yppades öfver en dylik påtryckning af svenska Riksdagen och att stortinget derigenom blefve mindre benäget än någonsin för den ifrågasatta förändringen. — En skrifvelse från stortinget, anhängande om ändring i någon § af våra grundlagar, skulle sannolikt här icke med välbehag upptagas, och man får då ej klandra, om samma tänkesätt göra sig gällande i Norge. Långt ifrån att bidra till åstadkommande af ett förbättrad försvar eller till ett allt mer broderligt förhållande de båda folken emellan, hvilket af hvarje fosterlandsvän på båda sidor om Kölen bör eftersträvas, kunde åtgärden snarare befaras verka i alldeles motsatt riktning

På dessa grunder får utskottet hemställa,

att herr Nyströms motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 13 mars 1888.

På utskottets vägnar:

O. M. BJÖRNSTJERNA.

Reservation

af herr *J. E. Nyström*: »Utskottet erkänner rättmätigheten af den i motionen framhållna önskan, att Norges stridskrafter måtte, lika väl som Sveriges, utan inskränkning kunna användas inom de förenade rikena, hvarhelst faran hotar, äfvensom att motionen åsyftar rättelse i ett allmänt erkänt missförhållande och uppnå ett mål af stor betydelse för de förenade rikenas försvar. Men utskottet afstyrker dock bifall till motionen om en underdånig skrifvelse för rättelses vinnande af fruktan för att Norge skulle finna sig stött deraf eller anse detta såsom ett tryck.

Har det då kommit så långt, att icke den ena brodern Sverige skall genom Riksdag och regering våga göra en vänlig anhållan hos den andra, Norge, om att få rättadt ett allmänt erkänt och på senare tider genom Norges linietruppers minskning och flera internationella jernvägar förökadt missförhållande i det gemensamma försvaret, som ju är vigten af föreningen? Så betraktade åtminstone 1860 års representation icke frågan, ty den beslöt, på endast enskild motionärs framställning, uti underdånig skrifvelse den 2 april samma år, ibland annat, att äska rättelse uti i fråga varande missförhållanden, ehuru då, likasom nu, Norges grundlag behöfde därför ändras och ehuru rättelsen då vida mindre än nu var erforderlig.

Är det tänkbart, att unionen skall med något förtroende sammanhållas, om den ena brodern skall bidra i det gemensamma försvaret med blott en högst ringa del af sin styrka, under det att den andra får, antagligen mera för den förras än egen skull, kläda blodig skjorta med hela sin stridsstyrka? Är det som sig bör att t. ex. sextiotusen man af Norges styrka skola stå vid gränsen några få mil från sin kust och blott se på, huru dess öfriga tio à femton tusen man jemte Sveriges hela stridsstyrka, t. ex. 150,000 man, förblöda

på svensk jord, der en blifvande strid om Skandinaviska halföns öde antagligen komme att utkämpas, äfven om den afgöres på norsk grund? Kan det bestridas, att Norges linietruppers minskning samt de internationella jernvägarnes, hvarigenom det ena riket kan vänta fiendtligt infall nästan samtidigt med det andra, hvilket icke förut varit förhållandet, då månader erfordrats, förökadt i högsta grad ifrågavarande missförhållande? Kan det förnekas, att förhållandena i nordn på ett för de förenade rikenas säkerhet och sjelfständighet högst betänkligt sätt försämrats genom Ofotenbanan, framdragandet af jernväg till Uleåborg, tio timmars väg sommartid, från den förras ändpunkt, samt förläggandet derstädes af en äfven icke obetydlig styrka? Bör man hafva skäl antaga, att Norge, hvars öfriga hamnar och rika fisken kanske mest eftersträfvats af vår utvidgningslystne granne, skall under nämnda förhållanden icke medgifva en berättigad och billig anhållan, så att det gemensamma försvaret kunde med full styrka utföras och således de förenade rikenas sjelfständighet räddas? Kan Sveriges Riksdag och regering, såsom det nu i lång tid skett, sorglöst eller helt lugnt låta det gå såsom det går, utan att ens göra ett försök till erhållandet af en nödig rättelse af missförhållandet? Och kan regeringen och Riksdagen inför svenska folket stå till svars för en sådan efterlåtenhet?

Då jag tror att dessa frågor icke kunna annorlunda besvaras än med nej; då jag vidare tror, att Norge ej skall illa upptaga i fråga varande *berättigade* framställning, likasom Sverige bör göra, när Norge framställer *befogade* anspråk; då Norges statsminister lärer nyligen yttrat till Norges försvarsförening: »vårt lands värn är anknutet till försvarsförbundet med broderlandet, det är en *pligt icke mindre än en hederssak* för oss att kunna lemna ett *kraftigt bistånd* till häfdandet af de tvenne folkens sjelfständighet och af deras rätt att lefva sitt eget lif»; då samme statsminister omöjligen kan anse att denna pligt och hederssak är utöfvad och ett kraftigt bistånd i försvaret lemnats genom att Norge låter blott en ringa del af sin styrka deltaga i elden, under det att Sveriges tiofaldigt större styrka får kläda blodig skjorta för östra grannens kända önskan att komma till vesterhafvet; och då, äfven om Norge skulle, emot förmodan, icke gå i fråga varande billiga önskan till mötes, anmärkta missförhållandet ej kan bli sämre än det nu är, har jag ansett att utskottet bort tillstyrka bifall till motionen, likasom jag nu gör.»